

Työterveyslaitos

LIITE 1 Digitalisaatio kaikkien kaveriksi -hankkeen ensimmäisen vaiheen tulokset (Tiedote 20/2020)

Digitaalisten välineiden käyttö ja käyttötavat Suomen työelämässä

Työterveyslaitoksen Digikaveri-projekti (2020-21) tutkii palkansaajien digitaalisten välineiden käyttöä työssä ja sitä, millaisia vaikutuksia käytöllä on. Tutkimus erottelee erilaisia käyttötaparyhmiä ja tarkastelee, kuinka digitaalitekniikan käytön hyödyt jakautuvat palkansaajien kesken. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan tilastoanalyysi, joka perustuu Tilastokeskuksen vuoden 2018 työolotutkimukseen. Toisessa vaiheessa kuvaa täydennetään syventävillä haastatteluilla ja analyyseilla organisaatioista, jotka ovat menestyksellisesti estäneet digitaalisten kuilujen syntymistä henkilöstönsä keskuuteen. Tutkimuksen kolmannessa vaiheessa etsitään keinoja, joilla palkansaajien välisiä digitaalisia kuiluja voidaan kuroa umpeen ja ehkäistä. Tutkimuksen rahoittavat Työsuojelurahasto ja Työterveyslaitos.

Digitaalisten välineiden käyttö on jo hyvin yleistä. Jo 93 % Suomen palkansaajista käyttää työssään vähintään yhtä digitaalista työvälinettä. Digivälineitä käyttävät lähes kaikki toimihenkilöt. Työntekijäasemassa olevista digivälineitä ei edelleenkään käytä työssään runsas viidennes. Käyttö on muita vähäisempää nuorimpien (15-24-vuotiaat) ja iäkkäimpien (yli 55-vuotiaat) keskuudessa. Tyypillisiä ammattiryhmiä, joissa digivälineitä ei vielä työssä käytetä, ovat rakennustyöntekijät, teollisuuden prosessityöntekijät sekä siivoajat, kotiapulaiset ja avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät.

Tutkimuksessa eroteltiin viisi käyttötaparyhmää sen mukaan, millaiseksi vastaaja arvioi oman digiosaamisensa, luottaako vastaaja siihen että oppii käyttämään uusia digivälineitä ja hidastaako digitaalitojen riittämättömyys omien työtehtävien suorittamista.

Viidestä ryhmästä kahta voi luonnehtia digivälineiden intensiivisiksi käyttäjiksi. Näissä ryhmissä digivälineiden käyttö muodostaa suurimman osan työajasta. Näihin kuuluvat käyttävät tavallisesti useita erilaisia digivälineitä. Kolmessa muussa käyttötaparyhmässä digivälineiden käyttö ei muodosta yhtä hallitsevaa osaa työtehtävässä. Näissä ryhmissä palkansaajat eivät myöskään itse arvioi omaa digiosaamistaan yhtä hyväksi kuin kahdessa intensiivisen käytön ryhmässä.

Luonnehdimme seuraavassa yksinkertaisuuden vuoksi viidestä käyttötaparyhmästä lyhyesti vain kolmea toisistaan selvimmin erottuvaa ryhmää.

”Hektisen käytön” ryhmään kuuluvat ovat tyypillisesti keski-ikäisiä ja korkeasti koulutettuja sekä lähes aina toimihenkilöitä. Heillä on hyvät digitaidot ja heidän digivälineiden käyttönsä on intensiivistä, mutta he kokevat teknologisen muutoksen asettavan paineita osaamiselleen. Heidän työnsä on digitaalitekniikan myötä muuttunut nopeatempoisemmaksi ja läpinäkyvämmäksi. Lisäksi he kokevat järjestelmien hitauden tai toimintahäiriöiden hidastavan työtään. Toisaalta heillä on myönteinen suhtautuminen digitekniikkaan kohtaan, jonka katsovat tehostaneen työntekoa ja tiedonkulkua sekä sen käytön lisänneen heidän mahdollisuuksiaan luovuuden käyttöön työssä.

Tämän ryhmän vastakohta käytön intensiivisyyden osalta on ryhmä, jota voi luonnehtia ”rutiininomaisen käytön” ryhmäksi. Ryhmässä on paljon työntekijäasemassa olevia, toisen tai perusasteen koulutuksen saaneita. Digitekniikan käyttö muodostaa heille muita ryhmiä vähäisemmän osan työajasta, eivätkä he useinkaan käytä kuin yhtä tai kahta sovellusta. Uusien sovellutusten oppimista esiintyy selvästi muita harvemmin. He näkevät digitekniikan vaikutukset työssään ylipäättään muita vähäisempinä ja kokevat saavansa riittävästi tukea tietojärjestelmien ja sovellusten käytössä..

Kolmantena ”huolestuneiden” käyttötaparyhmänä erottuvat edellistä ryhmää enemmän digivälineitä työssään käyttävät, jotka eivät koe osaamistaan kovin hyväksi. He ovat huolissaan digitaalitojen oppimisesta ja kokevat osaamisensa riittämättömyyden hidastavan työskentelyä. Ryhmässä on eritaustaisia palkansaajia, joiden selvin yhteinen nimittäjä on se, että he ovat keskimäärin varsin iäkkäitä. He kokevat muita useammin digitekniikan lisänneen työnsä kuormittavuutta ja ovat tyytymättömpiä digitalisaation mahdollistamiin työskentelyn tapoihin kuin muut. Tulemme tutkimuksen jatkoanalyyseissa tuomaan esiin erityisesti tämän ryhmän erityistarpeita.

[Digitalisaatio kaikkien kaveriksi -hankkeen sivut ttl.fi](https://www.ttl.fi/digitalisaatio-kaikkien-kaveriksi-hankkeen-sivut)